

УДК 008

Ущাপовська Катерина

МОРАЛЬНА ДЕГРАДАЦІЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

У статті осмислюється проблема моральної деградації сучасної молоді. Аналізуються причини змін ціннісних орієнтирів сучасної молоді, розглядається розвиток та наслідки досліджуваного феномену. Також у цій статті подані можливі шляхи подолання даної проблеми.

Ключові слова: ціннісні орієнтації, сучасність, науково-технічний прогрес, молодь, майбутнє, деградація.

Ushchapovska K. Moral degradation of the youth of today

The article is dedicated to the problem of moral degradation of the youth of today. The Author analyzes the reasons for the changes of values of today's youth, examines the development and consequences of the phenomenon. Also in the article are represented the possible ways to overcome this problem.

Key words: values, modernity, scientific and technological progress, the youth, the future degradation.

Ущাপовская К. Моральная деградация современной молодежи

Данная статья посвящена осмыслению проблемы моральной деградации современной молодежи. Анализируются причины изменений ценностных ориентиров современной молодежи, рассматривается развитие и последствия исследуемого феномена. Также в этой статье представлены возможные пути преодоления данной проблемы.

Ключевые слова: ценностные ориентации, современность, научно-технический прогресс, молодежь, будущее, деградация.

Ціннісна система, що існувала впродовж багатьох десятиліть, зруйнувалась. Суперечливо та повільно формується нова. Особливістю цього процесу є те, що проходить він поза чітко визначеними рамками ціннісних орієнтирів. Їхня відсутність визначає «розмитість» моральних принципів. Без цінностей не

може обходитися жодне суспільство, а індивіди можуть обирати ті чи інші цінності. Не маючи великого досвіду життя, сучасна молодь стоїть над «прірвою», яка потроху руйнує їхнє життя і здобутки попередніх поколінь. Аналіз останніх досліджень і публікацій доводить, що останнім часом вітчизняні та зарубіжні науковці приділяють дедалі більше уваги дослідженню аморальності чи деградації сучасної молоді.

Мета – привернути увагу до цього питання, пояснити важливість розглянення і запропонувати можливі шляхи подолання цієї проблеми.

Прискорення темпів громадського життя підвищує роль і значення молоді в суспільно-політичному і культурному житті. Справа не стільки в абсолютному зростанні чисельності молодих людей, скільки в мінливих соціальних умовах. Чим вищий темп техніко-економічного розвитку, тим швидше оновляються знання, умови праці та побуту, і тим помітніше стають соціально-культурні розбіжності між поколіннями. Нові проблеми та події підштовхують до пошуку принципово нових рішень і критичної переоцінки минулого досвіду.

Кого ж ми вважаємо «молоддю»? За даними соціологічного словника:

«МОЛОДЬ – це суспільна група, яка перебуває у періоді життя, який починається зі статевого дозрівання, не має чітко окресленої верхньої вікової межі і визначається як суспільними, так і індивідуальними рамками» [4].

Останніми роками ціннісна проблематика підростаючого покоління стала досить активно привертати увагу багатьох науковців. І це, за слушним зауваженням Г. Вижлецова, не данина моді, а пошук найбільш безболісного розв'язання проблем, пов'язаних зі світовою кризою, що має, незважаючи на регіональні особливості, спільне соціокультурне підґрунтя [2]. Перш за все через те, що багато хто вважає, що саме від молоді залежить наше майбутнє. Якщо це справді так, то ця ідея здається не дуже вдалою, принаймні на сьогоднішній день.

XX століття з його політичними та соціально-економічними катаклізмами поступово витісняє загальноприйняті в усіх культурах вічні цінності буття. Люди перестають сприймати ДОБРО, СОВІСТЬ, СПРАВЕДЛИВІСТЬ як ціннісні домінанти. Рідкістю стала орієнтація на безкорисливість, гідність, розумність, на від-

вагу, патріотизм, цінність особистості, віру. Люди все частіше не сприймають цього всього. Сучасний світ заповнили жорстокість, егоїзм, жадібність, які поступово витісняють на другий план загальнолюдські цінності. Дехто вже навіть не усвідомлює, що відмова від усього цього рано чи пізно обернеться руйнуванням держави [3].

На нашу думку, у багатьох країнах молоді приділяють замало уваги або взагалі нехтують нею. Що ж впливає на життя і розвиток молоді? Перш за все це сім'я. Адже сім'я – це найперший соціальний інститут, який формує особистість. Тут прищеплюються перші знання про навколишній світ, любов до рідного краю, гарні манери. Другий чинник, який має вплив на молодь, це освіта. Перед сучасними навчальними закладами постає важливе завдання – це, насамперед, виховати чесного, вихованого і дієздатного громадянина. Навчальні заклади мають надати особистості необхідні знання та вміння, які в подальшому житті допоможуть людині знайти «своє місце у цьому світі». Але тут є деякі нюанси. На жаль, не кожна країна може надати можливість своїм громадянам отримати належний або бодай якийсь рівень освіти. За прикладами далеко ходити не треба. За даними соціологічного опитування, проведеного Державним інститутом розвитку сім'ї та молоді України в червні 2007 р., лише третина респондентів у віці 14-35 рр. задоволені рівнем своєї освіти. Кожен десятий – не задоволений, а кожен четвертий відповів «швидше ні, ніж так» [1].

Значну роль у формуванні ціннісних орієнтацій молоді відіграють сучасні мас-медіа. Загальновизнано, що вони вже давно перестали бути тільки засобами масової інформації. Швидше, вони – носії специфічної системи цінностей, в основу яких покладені складні процеси культурної алхімії [3]. З самого малечку діти «прив'язані» до телевізора. Звичайно, куди ж без нього?! Для батьків, це кілька хвилин спокою, а дітям просто цікаво споглядати, як на екрані оживають яскраві малюнки. Але з того ж таки телевізора діти хапають занадто багато лишньої і шкідливої інформації: реклами алкогольних і тютюнових виробів, Х-фільми, бездумні й «дурнуваті» програми. А щодо науково-технічного прогресу... здається, зараз його навіть забагато. Куди не поглянь – усюди супер мобільні телефони, сенсорні комп'ютери, розумні телевізори, кухонний комбайн, за допомогою якого ви легко і головне швидко приготуєте смачний обід, пілосмок, який сам прибирає,

роботи... Саме це й цікавить найбільше підростаюче покоління. Вони вважають, що за допомогою цих речей, вони виглядатимуть краще в очах своїх ровесників та інших. Але ж, як каже народне прислів'я: «Не одяг красить людину, а добрі справи»!

Дещо розібравшись з цим питанням, гадаю можна перейти до наступного, і головного – моральна деградація сучасної молоді. І розпочати обговорення цього питання я б воліла з маленького репортажу знайденого на офіційній сторінці «ТСН»:

«Патріарх Московський і всієї Русі Кирило висловив стурбованість «моральною деградацією» молоді, яка відмовляється від живого спілкування з друзями на користь віртуального світу і спілкування у соціальних мережах.

Він засудив «масовий відхід молоді в комп'ютерні світи». Патріарх Кирило вважає, що соц. мережі дезорієнтують особистість і призводять до моральної деградації.

«Духовне відродження в нашій країні парадоксальним чином відбувається в умовах наростаючої моральної деградації деяких верств суспільства», – зазначив глава РПЦ.

Одним з яскравих проявів цієї тенденції він назвав «масовий відхід молоді в комп'ютерні світи».

«Наївна довіра сучасної людини до інформації, викладеної в соціальних мережах, укупі з моральною дезорієнтацією і втраченою базисних цінностей, роблять наших сучасників особливо уразливими для маніпулювання їхньою свідомістю», – непокоїться патріарх.

Кирило висловив переконання, що «зміна політичного вектора не може докорінно змінити й ошчасливити суспільство, якщо немає настанови на перетворення людської особистості».

Нагадаємо, раніше переконання в тому, що захоплення соц. мережами веде до деградації мозку, висловлювала професор Оксфордського університету Сьюзан Грінфілд.

За даними її дослідження, фанатам «Facebook» і «Twitter» загрожує «криза ідентичності», зниження рівня концентрації уваги, втрата багатьох невербальних навичок, таких як здатність дивитися в очі під час розмови» [6].

Прочитавши цю статтю, гадаю ні в кого не залишиться сумнівів щодо важливості висвітлення і подальшого пошуку рішення цієї проблеми.

Михайло Старицький у своєму вірші «До молоді» казав так:
На вас, завзяті-юнаки,
Борці за щастя України,
Кладу найкращі думки,
Мої сподіванки єдині.
В вас молода ще грає кров,
У вас в думках немає бруду,
Палає в серці ще любов
До обездоленого люду...»

Але, на жаль, сьогодні у молоді немає чіткої світлої мети і отого яскравого закличного вогника попереду, який би кликав їх рухатись далі, розвиватись і творити, а не стояти на одному місці, загрузлими в «сипучі піски» сьогодення...

Поставимо питання: «Що цінує сучасну молодь?». *Цінності – це загальновизнані переконання щодо цілей, до яких соціальна спільнота (і кожен її член) повинні прагнути, якими вони керуються у своєму щоденному житті [4].* Тобто це те, що людина вважає важливішим за все, тоді головні цінності кожної людини повинні бути такі: сім'я, свобода, праця, творчість, друзі, відповідальність, чесність, вихованість.

Але в наш час ці цінності не дуже актуальні, особливо для сучасної молоді. Сьогодні якщо твоя головна цінність не гроші, влада та взаємини з протилежною статтю, то на тебе просто подивляться як на НЛО.

Викривлення життєвих орієнтирів і є головною причиною аморальності сучасного підростаючого покоління.

Традиційні ціннісні орієнтації – прагнення до знань, повага до старших, люб'язність, творчість, відкритість світу – зазнали суттєвих змін, тобто при своїй зовнішній традиційності набули іншої сутності. Значно пришвидшився процес адаптаційних можливостей молодих людей, причому до будь-яких соціальних умов і ситуацій. У свідомості молоді відображається парадоксальне поєднання амбівалентних ціннісних поведінкових настанов. Сьогодні молодь значно легше виправдовує: ухилення від сплати податків – 4,5%, крадіжки – 2,3%, отримання і передачу хабара – 3,7%, брехню у власних інтересах – 3,9%, отримання державної допомоги, на яку нема прав – 3,9%, розголошення конфіденційної інформації про конкурентів – 3,5%. Загалом можна говорити про світоглядний хаос, який формується під

дуже сильним впливом масової культури, реклами, що агресивно нав'язують культ споживання, асоціальні моделі самореалізації, містичні погляди та уявлення. Згідно з даними опитувань, найдоступнішим джерелом інформації є телебачення (88%), а найбільш популярною – розважальна інформація (71%). На жаль, на нашому телебаченні недостатньо представлені інтелектуально-пізнавальні телевізійні програми, спрямовані на розвиток і накопичення фундаментальних знань, а кількість розважальних передач росте з кожним днем [5].

Що стосується естетичних орієнтацій студентства, то сучасні студенти, в порівнянні з попередніми поколіннями, менше люблять читати художню, науково-популярну та іншу літературу, майже не відвідують театри, музеї, виставки. Сучасні студенти не цікавляться мистецтвом, а ті, хто у вільний час знайомиться з ним чи займається його певним різновидом, роблять це для зняття втоми, а не для естетичного розвитку.

Судячи з того, що ми бачимо щодня, постає не зовсім втішна картина. Більшість молодих людей «беруть активну участь у гонитві за технічним прогресом і модою». Майже всі вже забули яке то задоволення провести час на свіжому повітрі, почитати цікаву книжку, провести тихий вечір у колі рідних, згадуючи смішні історії зі свого дитинства... Куди цікавіше «позависати» з друзями в клубі, пограти в комп'ютерні ігри і витратити купу грошей на спілкування з друзями по телефону або в соціальній мережі. Ми цілком і повністю згодні з Сьюзен Грінфілд щодо того, що нашої молоді загрожує криза ідентичності.

Допомогти своїм батькам, провести свій вільний час із молодшим братом, навчивши його грати в баскетбол, уступити місце старенькій бабусі в тролейбусі, погодувати безхатню тваринку – все рідше можна побачити або почути про подібні вчинки. Сучасну молодь не цікавить спорт, який розвиває наші фізичні здібності і підтримує здоров'я, не цікавить екскурсія до старого музею або бібліотеки.

Найбільше нам шкода, що через брак інтересу занепадає культура світу. Для кого Шопен писав свою чудову музику? – серед наших сучасників знайдуться одиниці, які слухають його музику. Навіщо малював Далі і писав незабутні вірші Лорка?

Прикро, але мало хто розуміє основне призначення книги, картини чи фільму. Для молоді це лише розвага чи заповнення

часу. Але, насправді, їх суть полягає в тому, щоб виховати у душі естетичні смаки, почуття людської гідності, вміння мріяти, добро, повагу, любов до прекрасного, культуру думки.

Книжки, наприклад, це величезне багатство. З тих пір, як люди навчилися писати, всю свою мудрість вони довірили книгам. Книги відкривають нам світ, допомагають уявити минуле, заглянути в майбутнє. Що ж до сучасності: за статистичними даними, основний мотив звернення молоді до бібліотеки – за вимогами навчальних програм, 53%; а як потреба душі – 33% [1]. Однією з причин занепаду друкованої книги вважаємо створення «електронної книги». Молоді люди вважають, що це дуже зручно. Але ніщо не може порівнятись із ледь чутним шурхотінням книжкових сторінок.

Щодо кіно. Ще один безперечно великий здобуток людства. Але сучасний кінематограф майже однаковий і дещо примітивний. Занадто багато спецефектів, крові, пафосу, вульгарності. Але все ж є винятки. Молодь любить комедії, романтичні історії. Всі знають такі фільми, як «Місія неможлива», «Агент 007», і мало хто – «Сім життів», «Дерево життя».

Від тих, хто живе й народжується в наш час, залежить, майбутнє людей, світу і культури. Ми маємо діяти вже зараз, щоб потім ні про що не шкодувати.

Що ж можна зробити? Які можуть бути можливі шляхи розв'язання цієї проблеми?

На нашу думку, відновити ставлення молоді до життя можуть, наприклад, різноманітні Art-вечори, на яких дивитимуться і обговорюватимуться цікаві та повчальні фільми, влаштовуватимуться виставки творчості сучасної молоді. Також деякі молодіжні гуртки можуть допомогти вирішити цю проблему, адже вони допомагають безхатнім тваринам, збирають гроші для хворих дітей або просто намагаються подарувати часточку світла і любові навколишнім. Вони можуть надихнути інших на добрі справи.

Питання, або швидше проблема популяризації, культурних здобутків людства також багато кого хвилює. Нещодавно почули по радіо одну з ідей популяризації друкованої книги, яка виявилась досить несподіваною, оригінальною, а головне – дієвою. У Японії кільком винахідникам прийшла в голову ідея провести такий собі експеримент – надрукувати книги на туалетному па-

пері. Досить незвична ідея. Випробувати свою ідею вони вирішили в Америці, де на їхню думку, про паперову книгу майже забули. І що ж ви думаєте? У перший же день було продано 10 тисяч примірників таких «книг». Ті, хто подав цю ідею, залишились задоволеними. Вони вважають, що після цього люди згадують про існування друкованої книги.

Отже, соціологічні дослідження ціннісних орієнтацій студентської молоді переконують, що у свідомості сучасної молоді формується тип особистості, характерний для західного суспільства – особистості, яка, насамперед, цінує себе і вважає, що її діяльність, успіх у житті тощо залежать передусім саме від неї. Але цього замало, в цій системі з'являється все більше прогалин і недоліків. Тому нам потрібно зробити все можливе, щоб молодь переоцінила свої життєві цінності і проклала новий шлях в майбутнє. І головне – треба завжди залишатись людиною. Пам'ятати про те, що вже зробили інші, і зробити свій внесок у цей мінливий світ.

Література:

1. Бліхар М. П. Ціннісні орієнтації студентської молоді України: соціологічний аналіз проблеми // Вісник Львівського університету. Серія соціологічна. Випуск 5. – 2011. – 295 с.
2. Вишнецов Г. П. Аксіологія культури в системі культурно-філософського знання // Вісник Новгородського державного університету. Випуск 16. – 2000. – 230 с.
3. Кузнецова Т. В. Аксіологічні моделі мас-медійної інформації: монографія. – Суми: Університетська книга, 2010. – 304 с.
4. Танчин І. З. Словник соціологічних термінів. – К., 2006. – 50 с.
5. Чутова Н. П. Ціннісні орієнтації сучасної української молоді: соціологічний підхід // Нова парадигма. – Вип. 88., 2009. – 197 с.
6. <http://tsn.ua/>.